

101 Büyük Liberal Düşünür

Eamonn Butler

Çeviren: Nurdan Balcı

LiBeRtE

101 Büyük Liberal Düşünür
101 Great Liberal Thinkers
Eamonn Butler

Çeviren: **Nurdan Balcı**

ISBN: 978-605-9823-64-7

Liberte Yayınları® | 247

2. Baskı: Temmuz 2025, 1. Baskı: Temmuz 2022

© 2019, Liberte Yayınları®

© 2019, The Institute of Economic Affairs, London

Bu kitap ilk olarak, 2019 yılında, The Institute of Economic Affairs tarafından *101 Great Liberal Thinkers* adıyla basılmıştır. Bu eserin müellifi olarak yazarın hakları mahfuzdur.

This book is first published by the Institute of Economic Affairs under the title *101 Great Liberal Thinkers* in 2019. The moral rights of the author have been asserted.

Yayın Editörü: **Özlem Çağlar Yılmaz**

Redaksiyon: **Emre Turku**

İç Tasarım: **Serpil Koçtürk**

Kapak Tasarımı: **Ayyüce Dalkılıç**

Baskı: **Bizim Büro Basım Evi Yayın ve Dağıtım Hizmetleri Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi**

Adres: Zübeyde Hanım Mahallesi, Sedef Caddesi 6/A, Altındağ, Ankara

Telefon: (312) 229 99 28 | Faks: (312) 229 99 29 | Sertifika No: 42488

LiBeRtE
yayıncı grubu

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara

Telefon: (312) 230 87 03 | Faks: (312) 230 80 03

E-posta: info@liberte.com.tr | Web: www.liberte.com.tr | Sertifika No: 52155

Liberte Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

Eamonn Butler

Eamonn Butler, dünyanın önde gelen siyasî düşünce kuruluşlarından Adam Smith Enstitüsü'nün müdürüdür. İktisat ve psikolojide lisans, felsefede doktora ve edebiyatta fahri doktora derecesine sahiptir. 1970'lerde Washington'da ABD Temsilciler Meclisi'nde çalışmış ve Adam Smith Enstitüsü'nün kurulmasına yardım etmek için Birleşik Krallık'a dönmeden önce Michigan Hillsdale College'da felsefe dersleri vermiştir. Daha önce Özgürlük Madalyası'na ve Birleşik Krallık Milli Serbest Teşebbüs Ödülü'ne layık görülen Butler, Mont Pelerin Cemiyeti'nin halen kâtipliğini yapmaktadır.

Eamonn Butler, Adam Smith, Milton Friedman, F. A. Hayek, Ludwig von Mises ve Ayn Rand gibi öncü iktisatçı ve düşünörlere giriş mahiyetindeki kitapları da dahil olmak üzere pek çok kitap yazmıştır. Klasik liberalizm, kamu tercihi, Magna Carta ve Avusturya İktisat Okulu üzerine el kitaplarının yanı sıra *Kısaltılmış Milletlerin Zenginliği* ve *Piyasa Üzerine En İyi Kitap* (*The Best Book on the Market*)'ı yayımlamıştır. 2014'te *Özgür Toplumun Temelleri* ile Fisher Ödülü'nü kazanmıştır. Ücret ve Fiyat Kontrolünün Kırk Asırlık Tarihi (*Fourty Centuries of Wage and Price Controls*)'nin ve IQ serisinin eş yazarlığını yapmıştır. Basın, yayın ve sanal medyaya olan katkılarını halen sürdürmektedir.

Nurdan Balcı

Lisans ve yüksek lisans eğitimini İngiliz Edebiyatı alanında tamamlayan Nurdan Balcı, aynı alanda "Algı ve Eşlikçileri: Iris Murdoch'ın Seçili Romanlarında Kişilerarasılık Meselesi" konulu teziyle doktora yapmıştır. Halen Yeditepe Üniversitesi Çeviribilimi Bölümünde akademik yaşamını sürdürmektedir. Ruth Behar'ın *The Vulnerable Observer* ve Jane Harris'in *The Observations* isimli eserleri üzerine makaleleri bulunan Balcı'nın çalışmalarının genel çerçevesini, 'sosyal bilimler ışığında edebiyatı anlama ve anlamlandırma' oluşturur.

İÇİNDEKİLER

Düşünürler	9
1 Giriş	15
2 Liberalizm ve Liberal Düşünürler	17
3 Antik Çağda Liberal Düşünürler	23
4 Erken Dönem Modern Düşünürler	27
5 Akıl Çağı	43
6 Devrimciler ve Radikaller	67
7 Reform Çağı	89
8 Modern Çağ	119
9 Serbest Piyasa ve Toplum	131
10 Çağdaş Liberal Düşünürler	161
11 Sonuç	175
12 101 Liberal Alıntı Daha	177

Düşünürler

Antik Çağda Liberal Düşünürler

- [1] **Laozi** (~M.Ö. 600)
Toplumun kendiliğinden doğan düzeni
- [2] **Perikles** (M.Ö. 495–429)
Serbest ticaret ve serbest dolaşımın faydaları
- [3] **Zhuang Zhou** (M.Ö. 369–286)
Kanun yapıcıların bilgisinin sınırları
- [4] **Büyük Asoka** (M.Ö. 304–232)
Dinî ve siyasî hoşgörü
- [5] **Thomas Aquinas** (1225–1274)
Tabii hukuk geleneği
- [6] **İbn-i Haldun** (1332–1406)
Mülkiyet haklarının ve müşevviklerin önemi
- [7] **Francisco de Vitoria** (1486–1546) ve **Skolastikler**
Tabii haklar ve mülkiyet hakları
- [8] **Francisco Suárez** (1548–1617)
Devlet meşruiyetinin sınırları, tabii haklar
- [9] **I. Akbar** (1542–1605)
Dinî hoşgörü

Erken Dönem Modern Düşünürler

- [10] **Sir Edward Coke** (1552–1634)
Kralın haklarının sınırları; sanık hakları; bağımsız yargıç ihtiyacı

[11] Hugo Grotius (1583–1645)

Bireyin şahsı ve mülkiyeti üzerindeki hakları

[12] Thomas Hobbes (1588–1679)

Nefsi müdafaa hakkı, toplumsal sözleşme teorisi, müstebit hükümetleri/tiranları devirme hakkı

[13] John Milton (1608–1674)

İfade ve vicdan özgürlüğü

[14] John Lilburne (1614–1657) ve

[15] Richard Overton (~1599–1664)

Yaşam, özgürlük ve mülkiyet hakları, kanun önünde eşitlik

[16] Algernon Sidney (1622–1683)

Adalet ve özgürlük için devlet, müstebit kanunlara mukavemet/direnme hakkı

[17] John Locke (1632–1704)

Gücünü bireyden alan devlet, zati /şahsî mülkiyet

[18] Samuel von Pufendorf (1632–1694)

Tabii hukukun toplumsallık temeli, hakların merkezi otoriteyi gereksiz kılması

[19] William Wollaston (1659–1724)

Mülkiyet hakkının ilkeleri, yaşam ve mutluluğu arama hakkı

[20] John Trenchard (1662–1723) ve

[21] Thomas Gordon (~1691–1750)

Liberal ilkeleri hatırlatarak Amerikan devrimcilerine ilham verme

Akıl Çağı

[22] Bernard Mandeville (1670–1733)

Toplumsal temeli olarak menfaat, diğergamlığın müşevvikleri yok etmesi

[23] Montesquieu [Charles-Louis de Secondat] (1689–1755)

Kuvvetler ayrılığı, hukukî süreç, devleti sınırlamak adına serbest ticaret

[24] Voltaire [François-Marie Arouet] (1694–1778)

Yozlaşmanın tenkidi, ahlaki eylemde aklın rolü, hukukun üstünlüğü, ifade özgürlüğü

[25] François Quesnay (1694–1774)

Merkantilizm tenkidi, özgürlük yoluyla toplumsal uyum, serbest ticaret

[26] Benjamin Franklin (1706–1790)

Amerikan bağımsızlığı, tabii haklar, sağlam para, ticaret ve barış

[27] David Hume (1711–1776)

Akıl değil fayda temelli bir toplum, mülkiyet hakları, sınırlı devlet

[28] Adam Ferguson (1723–1816)

Kendiliğinden doğan düzen, iş bölümü, yenilik/inovasyon ve büyüme

[29] Adam Smith (1723–1790)

Merkantilizm karşıtlığı, ticaretin karşılıklı/mütekabil kazançları, görünmez el, adalet

[30] Richard Price (1723–1791)

Kadın hakları, devletin akdî / sözleşme temelleri, seçim reformu

[31] Immanuel Kant (1724–1804)

Evensel özgürlük hakkı, araç değil amaç olarak birey, hukukun üstünlüğü

[32] Anne-Robert-Jacques Turgot (1727–1781)

Denk bütçe, devlet kontrollerinin kaldırılması, subjektif değer teorisi

[33] Anders Chydenius (1729–1803)

Serbest ticaret, menfaat/kişisel çıkar, ifade özgürlüğü, devlet kontrollerinin tedricen kaldırılması / deregulasyon/ regülasyonların azaltılması

[34] Joseph Priestley (1733–1804)

İfade özgürlüğü, dinî hoşgörü, medeni ve siyasî haklar, kölelik karşıtlığı

Devrimciler ve Radikaller

[35] Thomas Paine (1737–1809)

Amerikan İhtilâlî'nin gerekçelendirilmesi, hoşgörü, ahlaki eşitlik, cumhuriyetçi liberalizm

[36] Cesare Beccaria (1738–1794)

Cezalandırma teorisi, cezai ıslahat, hukukî ıslahat

[37] Thomas Jefferson (1743–1826)

Devredilemez haklar, müstebit hükümeti devirme hakkı, basın özgürlüğü, dinî hoşgörü

[38] Nicolas de Condorcet (1743 –1794)

Kamu tercihi problemi, kadınların oy hakkı, ırksal eşitlik

[39] Jeremy Bentham (1748–1832)

Faydacılık, cinsel eşitlik, makul ceza, haklar tenkidi

[40] James Madison (1751–1836)

Kuvvetler ayrılığı, mülk olarak haklar, askeri göreve itiraz

[41] Caroline'lı John Taylor (1753–1824)

Tabii haklar, sınırlı bir devlet altında özerklik

[42] Antoine Destutt de Tracy (1754–1836)

İdeologlar, mülkiyet hakları, nesnel değer, enflasyon karşıtlığı, devlet desteği karşıtlığı

[43] William Godwin (1756–1836)

Anarşizm, faydacılık, ahlaki eşitlik

[44] Mary Wollstonecraft (1759–1797)

Feminizm, eşit haklar, cumhuriyetçilik

[45] Germaine de Staël (1766–1817)

Cumhuriyetçi liberalizm, mülkiyet ve haklar, meşruti krallık

[46] Wilhelm von Humboldt (1767–1835)

Ahlaki gelişmenin esası olarak özgürlük, devletin gece bekçiliği

[47] Benjamin Constant (1767–1830)

Anayasal kuvvetler ayrılığı, gayrimeşru hükümete mukavemet/direnme hakkı

[48] Jean-Baptiste Say (1767–1832)

Say Yasası, arz yönlü iktisat, ilerleme için liberal teşvikler

[49] David Ricardo (1772–1823)

İktisadi teori, serbest ticaret, mukayeseli üstünlük

[50] James Mill (1773–1836)

Kanun ve cezaevi ıslahatı, faydacılık, hoşgörü, meclis ıslahatı

Islahat Çağı

[51] William Ellery Channing (1780–1842)

Cinsiyet eşitliği, yaşam hakkı, köleliğin kaldırılması

[52] Sarah Grimké (1792–1873) ve

[53] Angelina Grimké (1805–1879)

Köleliğin kaldırılması ve kadın hakları

[54] Frédéric Bastiat (1801–1850)

Korumacılık karşıtlığı, serbest ticaret ve yatırım, fırsat maliyeti

[55] Harriet Martineau (1802–1876)

Liberal feminizm, liberal iktisatçıların kurgusal örnekleri

[56] Richard Cobden (1804–1865) ve

[57] John Bright (1811–1889)

Serbest ticaretin faydaları, Manchester Liberalizmi, Tahlil Yasaları'nın ilgası

[58] Alexis de Tocqueville (1805–1859)

Anayasal ıslahatlar, çift meclisli devlet, çoğunlukçu demokrasinin sınırlandırılması

[59] William Lloyd Garrison (1805–1879)

Köleliğin kaldırılması, kadın hakları, pasif mukavemet

[60] John Stuart Mill (1806–1873)

Tercih ve mesuliyet, çoğunluğun tahakkümü, zarar vermeme ilkesi

[61] Harriet Taylor Mill (1807–1858)

Kadınların eğitimi ve oy hakkı, çalışan müşterek mülkiyeti

[62] Lysander Spooner (1808–1887)

Serbestleşme ve rekabet, kusurlar suç değildir, anarşizm

[63] Henry David Thoreau (1817–1862)

Sivil itaatsizlik, anarşizm, köleliğin kaldırılması, çoğunluk oyu haksızlığı

[64] Frederick Douglass (1818–1895)

Köleliğin kaldırılması, tercih ve mesuliyet

[65] Gustave de Molinari (1819–1912)

Anarkokapitalizm, devlet tenkidi, güç ve imtiyaz, özel emniyet

[66] Herbert Spencer (1820–1903)

Özgürlük ve ilerleme, toplumların evrimi, siyasî haklar, evrensel oy hakkı

[67] John Elliott Cairnes (1823–1875)

İktisadi yöntem, kusurlu rekabet, köleliğin iktisadî kayıpları

[68] Edward Atkinson (1827–1905)

Köleliğin kaldırılması, yayılcılık karşıtlığı, serbest ticaret

[69] Josephine Butler (1828–1906)

Liberal feminizm, özgürleşme, fuhuş kanunları ıslahatı

Modern Çağ**[70] Lord Acton [John Dalberg-Acton] (1834–1902)**

Güç yozlaştırır, en büyük siyasî amaç olarak birey, özgürlük başıbozukluk değildir

[71] Auberon Herbert (1838–1906)

Gönüllülük, devletin tek görevi olarak koruma

[72] Henry George (1839–1897)

Şerefiye vergisi

[73] Carl Menger (1840–1921)

Avusturya iktisat teorisi, yöntemsel nesnellik ve bireysellik

[74] Bruce Smith (1851–1937)

Muhafazakâr ve liberal gelenekler, müdahaleci devlet karşıtlığı

[75] Benjamin Tucker (1854–1939)

Anarşizm, mülkiyet hakları, kişisel özgürlük, devlet tanzim ve tedarikini sonlandırma

[76] Voltairine de Cleyre (1866–1912)

Anarşizm, cinsiyet rolleri ve evlilik tenkidi

[77] Albert J. Nock (1870–1945)

Radikal devletçilik karşıtlığı, devletin toplum karşıtı tabiatı

Özgür Ekonomi ve Toplum**[78] Ludwig von Mises (1881–1973)**

Avusturya iktisadı, sosyalist hesaplamanın imkansızlığı, iş döngüsü, sağlam para

[79] Frank Knight (1885–1972)

Temel olarak iktisadî özgürlük, hem piyasa hem de siyaset kusurludur

[80] Isabel Paterson (1886–1961)

Kanunlarca ket vurulmuş yaratıcılık, düzenlemeler tekelciliği oluşturur ve korur

[81] Rose Wilder Lane (1886–1968)

Bireysel özgürlüklerin devlet tarafından aşındırılması, özgür insanların yaratıcılığı

[82] Walter Eucken (1891–1950)

Ordoliberalizm ve Alman iktisadî mucizesi

[83] Suzanne La Follette (1893–1983)

Liberteryen feminizmin iktisadî altyapısı

[84] F. A. Hayek (1899–1992)

Kendiliğinden doğan düzen, akılcı planlamanın sınırları

[85] Karl Popper (1902–1994)

Otoriterliğin tarihsici kökeni, yanlış bilim ve hoşgörüsüzlük, hoşgörünün önemi

[86] Ayn Rand (1905–1982)

Nesnelcilik, hayat üzere bina edilmiş etik ve siyaset, ilerleme özgürlüğü gerektirir.

[87] Isaiah Berlin (1909–1997)

Tek bir ahlaki ya da siyasal doğru yoktur, pozitif ve negatif özgürlük

[88] Ronald Coase (1910–2013)

İşlem ücreti, mülkiyet hakları ve piyasanın gidişatı

[89] Milton Friedman (1912–2006)

Parasalcılık, ruhsat yalnızca imalatçılara yarar, okul çeki, tercih

[90] James M. Buchanan (1919–2013) ve

[91] Gordon Tullock (1922–2014)

Kamu Tercihi Okulu, seçmen, müktesep haklar demokrasiyi saptırır, devlet başarısızlığı

[92] Murray Rothbard (1926–1995)

Anarkokapitalizm, serbest döviz ihracı

Çağdaş Liberal Düşünürler

[93] Gary Becker (1930–2014)

İktisadın toplumsal meselelere tatbiki

[94] Israel Kirzner (1930–)

Teşebbüsün rolü, iktisadî teoride dinamiklerin ehemmiyeti

[95] Julian L. Simon (1932–1998)

Pazarların kıtlığı bertaraf etmesi, müspet bir kaynak olarak nüfus

[96] Elinor Ostrom (1933–2012)

Kamu malları yönetiminde kendiliğinden doğan düzen

[97] Walter Williams (1936–2020)

Toplumsal, siyasî ve iktisadî liberalizm, ırk yasalarının başarısızlığı

[98] Robert Nozick (1938–2002)

Minimal devlet düzeni, siyaset öncesindeki haklar, yeniden dağıtımın mantıksızlığı

[99] Hernando de Soto Polar (1941–)

Gelişmede mülkiyet haklarının ve kurumların ehemmiyeti

[100] Deirdre McCloskey (1942–)

İktisadi büyümede liberal değerlerin rolü

[101] David D. Friedman (1945–)

Anarkokapitalizm, özel hukuk, hukuk ve nizam için devlete ihtiyaç yoktur